

Regeringskansliet
Socialdepartementet
s.remissvar@regeringskansliet.se

Yttrande över promemorian Ett utvidgat utreseförbud för barn (Ds 2022:9)

Dnr S2022/02585

Sammanfattning

Skolverket instämmer i förslaget att utreseförbud ska kunna beslutas för fler typer av skadliga utlandsvistelser än vad som är fallet idag. Vi delar bedömningen att regler om utreseförbud är ett bra verktyg för att hindra skadliga utlandsvistelser. Skolverket ställer sig också bakom förslaget att ett utvidgat reseförbud ska ta sikte på risken för att barnets hälsa och utveckling skadas och inte på vissa typer av brott eller skadliga handlingar. Skälen för Skolverkets ställningstaganden desamma som redovisas i promemorian. Därtill bedömer vi att regler om utreseförbud i vissa fall även kan bidra till att barns och elevers rätt till utbildning säkerställs.

Skolverkets synpunkter

Avsnitt 2.1 bakgrund till uppdraget

I avsnittet anges att enligt betänkandet **Ökat skydd mot hedersrelaterad brottslighet** (SOU 2018:69) förekommer det att personer med anknytning till Sverige förs utomlands även i andra syften än att barnet ska ingå äktenskap eller äktenskapsliknande förbindelse eller utsättas för könsstympning och i samband med det riskerar att fara illa. Det kan bland annat handla om att barn och unga skickas utomlands för att placeras i koranskolor eller i uppfostringsanstalter. Enligt Skolverkets bedömning innebär sådana skadliga utlandsvistelser i regel också att barnets rätt till utbildning inte tillgodoses.

Avsnitt 3.1.5 Uppgifter och undersökningar om hur många som lever med hedersrelaterat våld och förtryck

Promemorian innehåller en gedigen genomgång av uppgifter om hur många som drabbas av hedersförtryck. Skolverket välkomnar denna viktiga kunskapssammanställning. Detta gäller trots de reservationer avseende den

verkliga omfattningen av problemet som redovisas i promemorian, bland annat mot bakgrund av mörkertalet. Skolverket vill framhålla behovet av mer kunskap om hur många som drabbas av hedersförtryck.

Avsnitt 5.1.3 Andra regler som kan skydda utsatta barn som riskerar att föras utomlands

Skolplikt, barnbidrag och försörjningsstöd m.m.

I avsnittet anges att Skolverket har tagit fram stödmaterialet **Hedersrelaterat våld och förtryck – Skolans ansvar och möjligheter**. Det hänvisas till den version av stödmaterialet som fanns tillgänglig 2021-10-12. Skolverket vill nämna att myndigheten under 2021 har reviderat stödmaterialet i enlighet med de ändrade skrivningarna i läroplanerna som började gälla i augusti 2022.¹

Avsnitt 5.2.2 Samordning och samarbete mellan myndigheter i Sverige

I avsnittet anges att Länsstyrelsen i Östergötlands län, Nationella kompetensteamet mot hedersrelaterat våld och förtryck, har fått i uppdrag att samordna ett myndighetsgemensamt uppdrag om information och vägledning i arbetet mot hedersrelaterad brottslighet. I uppdraget skulle nationella kompetensteamet samverka med vissa utpekade myndigheter, dock inte Skolverket. Däremot skulle kompetensteamet också hämta in kunskap och erfarenhet från en del myndigheter, däribland Skolverket. I mars 2021 vände sig emellertid nationella kompetensteamet till Skolverket med en förfrågan om verket kunde delta mer aktivt vid genomförandet av uppdraget. Skolverket tillmötesgick förfrågan och deltog därefter som en av de samverkande myndigheterna.² Under juni 2022 genomfördes informationsinsatsen och då publicerades även vägledningen, båda med bland andra Skolverket som avsändare.³

Avsnitt 5.4.1 Fler barn behöver skyddas mot skadliga utlandsvistelser

Ett stort antal barn lever i en hederskontext

I avsnittet anges att det inte råder någon tvekan om att ett mycket stort antal barn lever i en hederskontext och att detta är ett samhällsproblem. Skolverket delar denna bild. Som framgår ovan av detta remissyttrande under rubriken **Avsnitt 3.1.5** anser vi att det finns behov av mer kunskap om hur många som drabbas av hedersförtryck, däribland barn och elever. Utöver vad som framgår av avsnitt 3.1.5 i betänkandet vill Skolverket lägga till att enligt en numera äldre

¹ <https://www.skolverket.se/publikationsserier/ovrigt-material/2021/hedersrelaterat-vald-och-fortryck---skolans-ansvar-och-mojligheter>

² Myndighetsgemensamt uppdrag om information och vägledning i arbetet mot hedersrelaterad brottslighet, dnr 2021:557

³ Myndighetsgemensam vägledning vid hedersrelaterad brottslighet - Hedersförtryck (hedersförtryck.se)

kartläggning från 2009 inom Stockholms stad hade 12 procent av flickorna och att 13 procent av pojkarna minst ett ”skolförbud”. Med det menas att eleverna är förbjudna att delta i viss undervisning eller vid klassträffar utanför skolan.⁴ Skolverket, som konstaterar att de obligatoriska skolformerna omfattas av skolplikt och att alla barn och elever har rätt till utbildning, ser mycket allvarligt på detta.

Avsnitt 5.4.2 Utreseförbud för barn ger ett bra skydd mot skadliga utlandsvistelser

Skolverket instämmer i bedömningen att regler om utreseförbud är ett bra verktyg för att hindra skadliga utlandsvistelser. Vi ställer oss också bakom förslaget att utreseförbud ska kunna beslutas för fler typer av skadliga utlandsvistelser än vad som är fallet idag.

Avsnitt 5.4.3 Ett utvidgat utreseförbud bör utformas generellt

Skolverket är positivt till förslaget att ett utreseförbud med ett utvidgat tillämpningsområde ska utformas generellt. Vi instämmer i bedömningen att ett utvidgat utreseförbud bör ta sikte på risken för att barnets hälsa och utveckling skadas och inte på vissa typer av brott eller brott eller skadliga handlingar.

Avsnitt 8.2 Förslaget till lag om ändring i lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga

I författningskommentaren anges att andra omständigheter som kan tala för att en risk är konkret är att föräldrar fått vetskap om till exempel att barnet har en sexualitet eller sexuellt uttryck som avviker från de normer som gäller i familjen. Skolverket ställer sig frågande till begreppet ”sexuellt uttryck” och innebörden av detta. Utan att ha närmare kännedom om innebörden bedömer vi att begreppet borde kunna innefattas i begreppet sexualitet. Vi bedömer vidare att det i stället i sammanhanget kan vara på sin plats att nämna könsöverskridande identitet eller uttryck, vilket avser vissa transpersoner. Som framgår av promemorian är även transpersoner särskilt utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck. Begreppet könsöverskridande identitet eller uttryck används i bland annat diskrimineringslagen (2008:567).

---

⁴ Schlytter, A., Högdin, S., Ghadimi, M., Backlund, Å. & Rexvid, D. (2009). Oskuld och heder. En undersökning av flickor och pojkar som lever under hedersrelaterad kontroll i Stockholm stad – omfattning och karaktär. Institutionen för socialt arbete, Stockholms universitet.

På Skolverkets vägnar

Lena Jenee
Avdelningschef

Andreas Lindholm
Jurist

I ärendets slutliga handläggning har även enhetschefen Ulrika Jonasson deltagit.